

Täysistunto

Torstai 12.2.2026 klo 16.00—21.05

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 183/2025 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia, ja jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Edustaja Rasinkangas, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.22 **Merja Rasinkangas ps:** Arvoisa rouva puhemies! Suomi ei saa olla harmaan talouden keinottelijoiden turvasatama. Jokainen euro, joka jää verottamatta vilpin vuoksi, on pois suomalaiselta palkansaajalta, eläkeläiseltä ja rehelliseltä yrittäjältä. Se on veromenehtyksen vuoksi pois myös koulutuksesta, hoivasta ja turvallisuudesta. Se on poissa myös lasten ja nuorten hyvinvoinnista.

Arvoisa puhemies! Nykyinen lainsäädäntö on jättänyt aukkoja, joita rikolliset ovat opineet hyödyntämään. Tämän esityksen myötä jatkossa Harmaan talouden selvitysyksikkö voi tehdä ilmiöselvityksiä ja velvoitteidenhoitoselvityksiä myös sellaisista luonnollisista henkilöistä, joilla ei ole muodollista kytkeä yritykseen tai yhteisöön. Rikollisuuden ei pidä päästä livahtamaan pykälien välistä vain siksi, että toiminta on järjestetty teknisesti eri muotoon. On myös tärkeää, että esitutkintaviranomaisten mahdollisuuksia pyytää selvityksiä laajennetaan rikosten paljastamisen tueksi. Harmaan talouden torjunta ei voi olla pelkkää jälkikäteistä reagointia. Tarvitaan mahdollisuus paljastaa rikoksia ajoissa ja estää vahingot ennen kuin ne paisuvat suuriksi.

Arvoisa puhemies! Tiedot ovat salassa pidettäviä, ja niiden käyttö on sidottu laissa määriteltyihin viranomaistehtäviin. Kyse ei ole massavalvonnasta tai tavallisten kansalaisten käyttämisestä. Kyse on siitä, että silloin kun on perusteltu syy epäillä väärinkäytöksiä, viranomaisella on oikeus ja velvollisuus toimia. On myös tervetullutta, että tietyt julkisoikeudelliset hankintayksiköt pääsevät hyödyntämään velvoitteidenhoitoselvityksiä. Julkiset hankinnat liikuttavat vuosittain valtavia summia veronmaksajien rahaa. On välttämätöntä, että hankintapäätöksiä tehtäessä voidaan varmistaa, ettei sopimuksia tehdä sellaisten yritysten kanssa, jotka laiminlyövät velvoitteensa tai toimivat lainvastaisesti.

Arvoisa puhemies! Harmaan talouden kitkentä on ollut vuosikausia oppositiopuolueiden vaihtoehtobudjettien perinteisimpiä tulolähteitä. On helppo kirjoittaa paperille miljardiluokan tuotto-odotuksia. Vaikeampaa on säätää konkreettisia lakeja, jotka oikeasti pa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2026 vp

rantavat viranomaisten mahdollisuuksia puuttua ongelmiin. Tämä esitys puuttuu konkreettisella tavalla harmaan talouden aiheuttamiin ongelmiin mutta ei tietenkään yksin ratkaise ongelmaa. Esitys sulkee porsaanreikiä, vahvistaa ilmiöpohjaista torjuntaa ja antaa viranomaisille paremmat mahdollisuudet toimia siellä, missä rikollisuus yrittää piiloutua.

Arvoisa puhemies! Rehellinen suomalainen työntekijä ja yrittäjä eivät saa olla häviäjiä siksi, että joku toinen päättää oikaista sääntöjen yli. Tämä on se keskeisin syy, miksi harmaan talouden torjunnan eteen pitää tehdä töitä ja varmistaa, että viranomaisilla on lakien kautta mahdollisuudet myös puuttua tähän viheliäiseen ongelmaan.

Lausuntopalautteita lukiessa huomasi, että kentällä laki tullaan ottamaan hyvin vastaan. Viranomaiset, jotka hyödyntävät velvoitteidenhoito- ja ilmiöselvityksiä, kannattivat laajasti toimialan laajentamista luonnollisiin henkilöihin ja ilmiötietojen käyttöalan laajentamista. Tämäkin tukee sitä, että esitys on kannatettava. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laine-Nousimaa.

19.27 Hanna Laine-Nousimaa sd: Arvoisa rouva puhemies! Mikäli harmaata taloutta ei saada torjuttua, seuraukset ovat kohtuuttomia kolmelle taholle: laillisesti toimiville yrityksille, työntekijöille, jotka joutuvat hyväksikäytön ja riiston kohteeksi, sekä valtiolle, joka ei saa verotuloja, jotka sille kuuluisivat. Harmaan talouden torjunnassa kyse on oikeudenmukaisuudesta ja ihmisoikeuksista.

Nyt käsittelyssä oleva lakiesitys laajentaa Harmaan talouden selvitysyksikön toimivaltaa. Selvitysyksikön toimiala ulotettaisiin myös sellaisiin luonnollisiin henkilöihin, joilla ei ole organisaatiokytkentää. Tiedonkeruuta, tiedon säilyttämistä ja tietojen käyttöä laajennetaan, esitutkintaviranomaisten mahdollisuuksia pyytää velvoitteidenhoitoselvityksiä väljennetään ja julkisia hankintayksiköitä lisätään selvitysten pyytäjien joukkoon. Kaikki tämä kuulostaa hyvältä, mutta todellisuudessa kyse on ennen kaikkea rakenteellisesta ja hallinnollisesta hienosäädöstä. Esitys lisää tiedon liikkuvuutta viranomaisten välillä, mutta se ei puutu itse harmaan talouden ytimeen.

Arvoisa rouva puhemies! Lakiesitys ei sisällä uusia sanktioita, ei uusia velvoitteita eikä uusia keinoja puuttua alipalkkaukseen, työehtojen kiertämiseen tai pitkiin alihankinnan ketjutuksiin. Se parantaa viranomaisten mahdollisuuksia tarkastella ilmiöitä mutta ei muuta sitä tosiasiaa, että harmaata taloutta harjoittava voi edelleen toimia varsin pienellä riskillä. Konkreettisesti vaikuttavat toimet ovat kuitenkin tiedossa. Alipalkkauksen kriminalisointi on konkreettinen keino puuttua työntekijöiden hyväksikäyttöön. Tilaajavastuun vahvistaminen katkaisisi ketjuja, joissa vastuu häviää alihankintaportaisiin. Ammattiyhdistysliikkeen kanneoikeus antaisi työntekijöille todellisen mahdollisuuden puolustaa oikeuksiaan myös silloin, kun yksittäinen työntekijä ei siihen uskalla tai kykene ryhtymään.

Arvoisa rouva puhemies! Näitä keinoja tässä esityksessä ei ole. Hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite jatkaa harmaan talouden torjuntaa. Tämä esitys täyttää tuon kirjauksen muodollisesti mutta ei sisällöllisesti. Harmaata taloutta ei voiteta selvityksiä laajentamalla, jos samalla hyväksytään se, että epärehellinen toiminta kannattaa edelleen enemmän kuin rehellinen. Laillisesti toimiville yrityksille tämä tarkoittaa jatkuvaa epäreilua kilpailua. Tämä koskettaa vahvasti suomalaisia yrityksiä. Työntekijöille se tarkoittaa sitä, että hyväksikäyttö jatkuu, vaikka se tunnistetaan. Valtiolle se tarkoittaa jopa miljardien tulonmenetystä vuosittain.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2026 vp

Toivon, että jatkovalmistelussa uskalletaan tarttua niihin keinoihin, joilla harmaata taloutta oikeasti torjutaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Pauli.

19.30 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Tervehdin kiitollisuudella kaikkia esityksiä, jotka tähtäävät korruption torjuntaan. Yhteiskunnan rakenteisiin pesiytynyt korruptio mädättää yhteiskunnan, hallinnon, luottamuksen viranomaisiin sekä uskon rehelliseen yritystoimintaan.

Mikään maa ei luonnollisesti ole täysin korruptoitumaton. Jos taloudellisia tai muita etuisuuksia on saatavilla, on riski korruptiosta otettava aina huomioon. Suomi on tutkimusten mukaan yksi maailman vähiten korruptoituneista maista — tosin Suomessa korruptio on usein hienovaraista, paikallisesti havaittavaa ja siksi osin tilastoimatonta. Korruptio on vaikutusvallan väärinkäyttöä, jossa tavoitteena on oikeudettoman edun tavoittelu itselle tai lähipiirille. Rahalla lahjominen on vain yksi korruption muodoista. Rakenteellinen korruptio piiloutuu verkostoihin, yhteiskunnan rakenteisiin, valmisteluun ja päätöksentekoon. Julkiset hankinnat, kilpailuttaminen, kaavoitus, kiinteistökaupat sekä poliittinen rahoitus ovat alttiita korruptiolle. Myös virkanimityksiin ja rekrytointeihin voi liittyä, ja usein liittyikin, korruptiivisia piirteitä. Aina ei rikota lakia, mutta toiminta ei silti ole kestäväällä pohjalla. Kansainvälisesti esimerkiksi kehitysyhteistyössä ja asekaupoissa on paljon korruptiota. Velvollisuuksien laiminlyönti, tahallinen viivyttely, väärin toimintatapojen peittely sekä kelvottoman johtamisen mahdollistaminen voivat myös olla korruptiota. Toiminnasta hyötyjiä on rajallinen määrä, mutta haitat kohdistuvat laajemmin koko yhteiskuntaan.

Arvoisa rouva puhemies! Akateemisen maailman vehkeily on Suomessa jäänyt vähälle huomiolle. Palveluilla ja vastapalveluilla voidaan käydä vaikeasti havaittavaa kauppaa ilman tilisiirtoja, vaikka muodollisesti eriasteisia normeja noudatetaan. Demokratia, päätöksenteon avoimuus, koulutus, median toimintaedellytysten turvaaminen sekä ajantasainen lainsäädäntö suojaavat korruptiolta. Jokaisella meillä on oma vastuumme. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

19.32 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Myös harmaan talouden torjunta yrityksissä ja työntekijöiden hyväksikäytön ehkäisy ovat erittäin tärkeitä. Esityksessä laajennetaan Harmaan talouden selvitysyksikön toimivaltaa koskemaan myös luonnollisia henkilöitä, ei pelkästään organisaatioita tai niiden johtohenkilöitä. Tämä tarkoittaa, että yksittäisiä yrittäjiä, freelancereita tai muita luonnollisia henkilöitä voidaan tarkastaa harmaan talouden ilmiöiden näkökulmasta.

Velvoitteidenhoitoselvitysten laatiminen rikosten paljastamiseksi mahdollistaa sen, että viranomaiset voivat saada tietoja myös työntekijöiden hyväksikäyttöön liittyvistä rikkomuksista, esimerkiksi juuri pimeästä työstä, alipalkkauksesta ja laittomista työsuhteista. Lakiesitys vahvistaa viranomaisten työkaluja harmaan talouden torjuntaan myös tilanteissa, joissa työntekijöitä voidaan hyväksikäyttää, koska se mahdollistaa laajemman selvityksen ja tiedonkäytön rikosten paljastamiseksi, ja tämä on hyvä asia.

Lakiesitys on oikeansuuntainen mutta isossa kuvassa todella liian kepeä. Mikäli aidosti haluttaisiin estää harmaata taloutta ja työntekijöitten syrjintää, tulisi tässä esityksessä huo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2026 vp

mioida myös tilaajavastuun vahvistaminen. Nimenomaan tässä esityksessä ei suoraan mainita mitään muutoksia yritysten välisiin tilaajavastuuta koskeviin velvoitteisiin. Mikäli myös haluttaisiin aidosti torjua harmaata taloutta ja työntekijöitten suorastaan rikollista syrjintää, niin totta kai juuri alipalkkauksen kriminalisointi, ammattiliittojen kanneoikeus ja työsuojeluviranomaisten resurssien vahvistaminen, nämä asiat, olisivat siinä isossa kuvassa niitä todellisia harmaan talouden ja työntekijöitten riiston estämisiä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.34 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Olisin kyllä toivonut, että tämän lakiesityksen olisi täällä joku käynyt esittelemässä. Kun tätä lakiesitystä lukee, niin terminologia on täällä sellaista, että tätä pitää ällätikun kanssa lukea, että saa selvää, mitä täällä oikeasti tarkoitetaan. Se hyvä asia on täällä taustalla koko ajan, että viranomaisten välillä näillä velvoitteidenhoitoselvityksillä selvitetään sitä, kuinka asiat on hoidettu, ja yritetään selvittää toimijoiden luotettavuutta.

Sitten ilmiöselvitys kuvaa käytännössä tässä tilanteessa sitä, minkälaisia harmaan talouden ilmiöitä täällä käytännössä on, koska ne ovat moninaistuneet ja, voi sanoa, hyvin monella tavalla tulleet sellaisiksi, että niitten perässä on vaikea pysyä, vaikka me kuinka viranomaisten välistä tietoa parannetaan. Luen yhdestä tapauksesta: rekrytoidaan sosiaalisessa mediassa työntekijöitä, työsopimukset tehdään pöytälaatikkoyrityksille, joiden taustalla on samoja vastuuhenkilöitä, palkat ja verot jätetään maksamatta, ja kun ongelmia tulee, uskolliset työntekijät siirretään seuraaviin pöytälaatikkofirmoihin, aiempi yritys myydään velkojien ulottumattomiin ja vastuuhenkilöt eivät vastaa kysymyksiin. Tämä on tämän päivän todellisuutta tuolla työelämässä. Toivoisin, että ne kysymykset, joita tässä nyt näillä selvityksillä yritetään avata, antavat yhden portin siihen, millä tavalla näitä pystytään torjumaan ja hakemaan ratkaisuja — sinänsä tämä lakiesitys on hyvä ja kannatettava, mutta se on tältä osin puutteellinen, koska rikollisten toiminta ovat niin nopeaa ja me ei sitä pystytä tekemään.

Tämä velvoitteidenhoitoselvityshän tehdään automaattisesti tuolla tietoverkoissa, ja se on helposti saatavissa. Nyt tässä laajennetaan niitä saatavissa olevien joukkoa.

No, jos oikeasti halutaan harmaaseen talouteen puuttua, niin kyllä siellä kaikkein tärkein asia olisi tämän tilaajan vastuun kasvattaminen. Tilaajan pitäisi olla paremmin selvillä omasta sopimuskumppanistaan ennen sopimuksen tekoa ja käydä läpi se, kuinka on hoidettu velvoitteet, kuinka kaikki eläkevakuutus-, vero- ja velkakysymykset on ratkaistu, kuinka hoidetaan asianomaiset työehdot ja näin poispäin. Sitten jos ongelmia tulee, niin viimekätinen vastuu siinä alihankintaketjussa pitäisi olla sillä tilaajalla, jos tämä kyseinen yritys ei sitä pysty tekemään. Silloin vasta koko ketju tulee tarkistettua siihen kuntoon, että sinne ei viranomaisten tarvitse mennä, koska pääurakoitsija hoitaa tämän selvityksen, jolloin sopimussuhde näihin yrityksiin on olemassa.

Sitten voidaan sanoa, että tämä palkkavarkaus eli alipalkkauksen kriminalisointi tarkoittaa käytännössä sitä, että jos on jäänyt joku palkka maksamatta, osa siitä maksamatta, niin kun se huomataan, niin korjataan vain se, mutta sitten ei tule mitään rangaistusta kyseiselle toimijalle, joka on yrittänyt vilpillisesti viedä niitä asioita eteenpäin. Tämä palkkavarkauksen kriminalisointi olisi tässä erittäin tärkeä asia. Norjassa tällainen muun muassa on, kun täällä pohjoismaisesta työmarkkinasta aika paljon puhutaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2026 vp

Sitten mielenkiintoinen ehdotus kuului myöskin näiltä toimijoilta, jotka tekevät tätä selvitystä ammattiliittojen toimesta. He haluaisivat tällaisen työsuhderekisterin niistä toimijoista, joita tänne tulee. Virossa on käytössä tällainen. Voisi tulorekisterin yhteyteen tehdä tällaisen ja sitä kautta saada tietää, kuka on kyseessä: nimi, veronumero, työnantajatieto, mitä ne ovat, koska tuolla työmailla kuljetaan toisen kulkuluvilla ja ne eivät pidä paikkaansa.

Eli meillä on paljon tällaisia konkreettisia toimia, jotka tämän kanneoikeuden ja näitten muitten osalta voitaisiin vielä tehdä, mutta tähän pitäisi saada päävastuullinen, joka pystyy tämän kaikkein parhaiten tekemään, ja se on pääurakoitsija, ja sen osalta meidän pitää tehdä enempi, että tämä tulee paremmin hoidettua jatkossa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

19.39 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! On helppo jatkaa tässä edustaja Lylyn jälkeen. Itse olisin myös toivonut, että tämä olisi oltu esittelemässä, jotta olisi varmasti tarkemmin ymmärtänyt, mistä juuri tässä lakiesityksessä on kyse. Olen tismalleen samaa mieltä, mitä täällä aiemmissa puheenvuoroissa jo sanottiin, että kaikki se työ, mitä teemme harmaan talouden estämiseksi, on tärkeää työtä, mutta aivan samaan hengenvetoon on kyllä todettava, että vaikuttaa pahasti siltä, että tämä lakiesitys jää vajaaksi ja työtä jää todella paljon vielä tämän jälkeen tehtäväksi.

Reilujen työolojen ja reilun kaupan ja reilujen sopimusehtojen edellytys on se, että me kitkemme ja teemme mahdottomaksi harmaan talouden kaikilla osa-alueilla. En voi olla tässä kohtaa viittaamatta Paavo Teittisen Tieto-Finlandia-palkittuun kirjaan Pitkä vuoro, joka erittäin konkreettisesti pureutuu niihin ongelmiin, niihin todella moninaisiin tilanteisiin, mitä harmaa talous ja työntekijöitten hyväksikäyttö tässä maassa on. Kun sen kirjan lukee, niin siitä tulee ihan fyysisesti paha olo, kuinka pahasti me olemme tässä yhteiskunnassa epäonnistuneet niin pitämään huolta työntekijöistä kuin samalla pitämään huolta niistä rehellisesti toimivista suomalaisista ja muistakin yrityksistä, mutta siellä on niin paljon virheitä, joita meidän pitäisi pystyä korjaamaan, että en usko, että se onnistuu muuten kuin tämän salin erittäin laaja-alaisessa yhteistyössä.

Toimet ovat siis todella riittämättömiä, ja meidän on yhdessä pystyttävä parempaan. On myös kysymys resursseista, poliisin resursseista, tässä on kysymys myös meidän valvonnan resursseista, ja tässä on kyllä todettava, että olen erittäin huolissani esimerkiksi siitä, mihinkä suuntaan tällä hallituskaudella valvonnan resurssit ovat menossa. Näyttää siltä, että meidän työsuojelu ei pysty tarttumaan kuin niihin aivan jäävuoren huipulla oleviin tapauksiin. Me olemme kuulleet, että tätä työntekijöitten hyväksikäyttöä tapahtuu erittäin laaja-alaisesti monilla sektoreilla, palvelusektoreilla — siivous- ja marja-ala olivat tästä erittäin hyvä esimerkki joku aika sitten — ravintola-alalla, ja ainakin itselläni iso huoli liittyy vielä siihen, että ne eivät ole kaikki vain siellä yksityisellä sektorilla tapahtuvaa vaan nimenomaan myös julkisella sektorilla.

Tässä salissa tänään aiemmin käsiteltiin ja jatkuu vielä käsittely hankintalaista, jolla on myös yhteys siihen, kuinka jatkossa voimme estää esimerkiksi siivousalan firmoissa tapahtuvan työntekijöitten hyväksikäytön ja harmaan talouden. Näillä on kyllä aivan selvä yhteys, ja on harmillista, että hankintalaissa ei taida näitäkään korjaavia toimenpiteitä olla.

Itseäni jäi kaikista eniten tätä kirjaa lukiessa mietityttämään se seikka, että siellä oli näitä, että vain erittäin harva tapaus saadaan vietyä käräjille ja vielä harvempi tapaus sitten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2026 vp

loppujen lopuksi tulee päättymään niin, että niitä tuomioita tulee. Siellä oli esimerkkitapauksia näistä hyväksikäytetyistä työntekijöistä, että heille määrättiin maksettavaksi monen kymmenen tuhannen euron maksamattomia palkkoja — taisi räikeimmässä tapauksessa olla yli 100 000 euron palkka, joka olisi siis kuulunut sille työntekijälle jo alun perinkin maksaa — ja sitten siinä todettiin, että esimerkiksi tälle yhdelle työntekijälle korvauksia tuli alle 200 euroa loppujen lopuksi. Onhan tässä yhteiskunnassa jotakin aivan perustavaa laatua olevasti pielessä. Tältäkin kyseiseltä yritykseltä oli siis saatu kyllä perittyä rahoja jonkun verran takaisin, mutta ne olivatkin sitten menneet maksamattomien verojen mak-suun. Kyllä me tarvitsemme jonkun systeemin siihen, että työntekijä, jolta palkat ovat näin törkeästi jääneet maksamatta, keinolla tai toisella ne myöhemmin sitten saisi.

Kello käy, ja ehkä tässä totean vain, että meillä on siis olemassa mahdollisuuksia. Tässä edellä edustaja Lyly kertoi niistä, esimerkiksi tilaajavastuulain päivityksestä ja nimen-omaan tästä palkkavarkauden elikkä alipalkkauksen kriminalisoinnista niin, että siitä olisi aina seurauksia, ja tästä Norjan mallista, että Norjassa on tämä malli, jossa on kirjaus rikoslakiin. Ja vielä tuntuu jotenkin hassulta, että esimerkiksi Virossa on siis tämä työsuhde-rekisteri, että jopa siellä maassa, josta meille paljon näitä hyväksikäyttötapauksia on ilmen-nyt, asiat on hoidettu paremmin. Työtä ja tehtävää kyllä tämän asian tiimoilta vielä riittää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

19.45 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muuttamisesta. Ta-voitteena on parantaa harmaan talouden torjuntaa vahvistamalla selvitysyksikön roolia ja toimintakykyä. Esitys selkeyttää ja tehostaa tiedon käyttöä ja vaihtoa eri viranomaisten vä-lillä harmaan talouden torjumiseksi. Esitys mahdollistaa tehokkaampia toimia pimeän työn ja muiden harmaan talouden muotojen tunnistamiseksi ja estämiseksi.

Tämä esitys on tärkeä askel oikeaan suuntaan, että saadaan tuo harmaa talous edes vä-henemään tästä meidän yhteiskunnasta. Tämä esitys antaa viranomaisille lisää työkaluja tämän tärkeän tehtävän hoitamisessa. Siihen on joku ihmeellinen syy — kun me kaikki tie-detään, että se raha, mikä harmaan talouden kitkemiseksi kylvetään, tulee monin-, monin-kertaisesti meille takaisin — ettei yksikään hallitus, emme me eikä meitä ennen ole keren-nyt tämän enempää tekemään. Tässä on sarkaa vielä ihan varmasti. Minä tunnistan, että Suomessa näyttäytyy korruptio. Sanotaan, että sitä on vaikea havaita, mutta sitä on, sano-taan nyt näin suomeksi ja suoraan. Eli kannatan tätä esitystä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

19.47 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Todella tärkeän asian äärellä ollaan, kun puhumme siitä, miten meidän täytyy pystyä harmaata taloutta torjumaan. On ehkä pik-kasen särähtänyt korvaan tässä parikin hallituspuolueiden puheenvuoroa, joissa annetaan ymmärtää, että nyt tämä hallitus olisi erityisesti tarttunut tähän ongelmaan ja jotenkin tämä asia edistyi erityisen paljon tällä lainsäädännöllä. On ehkä hyvä muistuttaa siitä, että tämä hallitushan oli se, joka ensimmäisen kerran 30 vuoteen meinas jättää kokonaan tekemättä harmaan talouden torjuntaohjelman, mutta onneksi sitten opposition ja laajemminkin yh-teiskunnan painostuksen myötä tämä ohjelma tehtiin, ja hyvä niin, koska tämä on yhteinen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2026 vp

ongelma ja niitä toimenpiteitä todellakin tarvitaan. Tarvitaan myös riittäviä resursseja koko siinä ketjussa, valvonnassa poliisille, syyttäjälle, tuomioistuimelle, jotta nämä ongelmat saadaan aidosti torjuttua, ja tarvitaan sitä vahvaa lainsäädäntöä.

Tämä lainsäädäntö tässä nyt on totta kai askel eteenpäin, mutta tässä edellä hyvin muun muassa edustajat Lyly ja Rantanen toivat esiin niitä konkreettisia muita toimia, mitä me tarvitsisimme liittyen esimerkiksi riittäviin sanktioihin, viranomaisten riittäviin puuttumismahdollisuuksiin, alipalkkauksen kriminalisointiin tai tilaajavastuun vahvistamiseen. Myös nämä olisivat niitä lakiesityksiä, mitä toivon, että hallitus toisi tänne meille päätettäväksi. Olen ihan varma, että niistä löytyisi hyvin vahva yhteisymmärrys.

Edustaja Lylyn tapaan olisin kyllä toivonut myös sitä, että tätä lakiesitystä olisi meille täällä ollut ministeri esittelemässä, koska esimerkiksi itselleni jää avoimeksi se, miten viranomaisten välinen tiedonsaanti tässä nyt todellisuudessa paranee. Onko niin, että viranomaiset voivat oma-aloitteisesti antaa tietoja toiselle viranomaiselle, vai onko tilanne niin, että sitä tietoa toinen viranomainen pystyy saamaan vain pyydettyä? Jos se on tämä jälkimmäinen vaihtoehto, että sitä saa vain pyydettyä johonkin yksilöityyn tapaukseen, niin silloinhan me emme oikein pääse tässä asiassa kamalasti eteenpäin, vaan nimenomaan se pointti olisi siinä, että viranomainen voi toiselle viranomaiselle nostaa esille tapauksia, jotka aiheuttavat huolta ja joita pitäisi myös toisen viranomaisen sitten tarkastella omasta näkökulmastaan, jotta päästäisiin kiinni näihin ongelmiin.

Sitten ihan lopuksi: Kyllä minulla on huoli siitä, että kyllä nimenomaan hallituksen leikkaukset suojaosien poistosta voivat valitettavasti johtaa siihen tilanteeseen, että harmaa talous itse asiassa lisääntyy, kun ennen on voinut tehdä vähän töitä ja ansaita etuuksien päälle. Nyt, kun tämä poistuu, luulenpa, että voidaan siirtyä harmaan talouden puolelle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.50 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Nämä ilmiöselvityksethän ovat julkisia, mutta sitten viranomaisten lisäksi voidaan näitä velvoitteidenhoitoselvityksiä antaa toimiville juridisoikeudellisille laitoksille. Se antaa niille vähän lisää työkaluja katsoa, kuinka velvoitteet on hoidettu näillä toimijoilla, joitten kanssa he tekevät sopimuksia.

Harmaasta taloudesta me ollaan kaikki samaa mieltä, että meidän pitää siihen puuttua kaikilla tavoilla mitä vain pystytään, koska se tarkoittaa sitä, että joku varastaa tästä yhteiskunnan pöydästä ja käy niin, että joittenkin muitten pitää maksaa ne velvoitteet, mitkä jäävät hoitamatta, ja sitten tässä epärehelliset yritykset pärjäävät, ja se ei ole kenenkään etu. Meidän pitäisi puolustaa rehellistä yritystoimintaa, ja toivoisi, että kaikki nämä työnantajajärjestöt ja yritysjärjestötkin koko ajan puhuisivat tästä puolesta, kun näitä asioita käydään läpi, ja miettivätkin itsekkin, mitä tässä pitää tehdä. Se tuo varmasti jotain tämmöistä hallinnollista taakkaa, kun asioita selvitetään, mutta muutenhan niitä ei pystytä selvittämään, ja niitä pitää tehdä.

Sitten työsuojeluviranomaiset tarvitsevat lisää oikeuksia puuttua näihin asioihin ja laininlyönteihin, ja jonkinlaisia sanktioita heidän pitäisi voida antaa näille toimijoille. Liiketoimintakieltoakin pitäisi pystyä harkitsemaan.

Arvoisa rouva puhemies! Minkä takia pyysin tämän puheenvuoron, niin jäi sanomatta se, että kun täällä on ammattiyhdistysliikettä aika paljon moitittu siitä, että se hoitelee tätä työntekijöitten edunvalvontaa ja palkka-asioita, ja kun täällä on puhuttu siitä, että pitää tätä verovähennysoikeutta kaventaa, niin tässä yhteydessä ammattiyhdistysliikkeessä esimer-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2026 vp

kiksi Teollisuusliitto ja Rakennusliitto ovat ihan perustaneet yksikön sitä varten, että ne katsovat ulkomaalaisten työntekijöiden työehtoja ja ovat viranomaisten apuna näissä selvityksissä, jotta me saadaan ne verotulot ja sosiaaliturvamaksut yhteiskunnalle niitten palkkojen ohessa. Tämäkin asia jää täällä aina vähän taka-alalle, ja he tekevät sellaista tärkeää työtä, joka meiltä jää usein huomaamatta. Koko ajan tämä kysymys laajenee tuolla ay-liikkeen piirissä, koska halutaan tehdä myöskin niitten työntekijöitten, jotka eivät ole niitten jäseniä, [Puhemies koputtaa] puolesta sitä valvontaa, että he saisivat asianmukaiset työehdot, jotka tässä maassa pitäisi kaikille taata. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaarisalo.

19.53 Riitta Kaarisalo sd: Arvoisa rouva puhemies! Olen erittäin iloinen, että tästä tärkeästä asiasta tänään tässä salissa keskustellaan, vaikka nyt ministeri ei ollutkaan tätä varsinaista lakiesitystä erikseen täällä esittelemässä. On todellakin niin, että harmaa talous on aito yhteiskunnallinen vitsaus, tarkasteltiinpa tilannetta sitten kansantalouden kestävyysnäkökulmasta, reilun ja rehdin yrittäjyyden toimintaedellytysten näkökulmasta tai sitten työntekijöiden oikeuksien toteutumisen näkökulmasta.

Meillä on viime aikoina ollut julkisuudessa esillä hyvin räikeitä tapauksia, joissa esimerkiksi työntekijöitä on käytetty törkeällä tavalla hyväksi ja riistetty, mutta pakko on kuitenkin tuoda esille se fakta, että kyllä nämä julkisuuteen esille tulleet tapaukset ovat kuitenkin vasta jäävuoren huippu ja ongelma koskee nimenomaan sitä valvontaa ja siihen liittyvien resurssien puutetta. Tästä syystä on ihan aidosti syytä kiinnittää huomiota siihen, että tällä hallituskaudella kuitenkin nimenomaan tätä valvontaa koskevia resursseja on vähennetty.

SDP on systemaattisesti ajanut nimenomaan vaikuttavia toimia harmaan talouden kitkemiseksi, ja voi ihan suoraan sanoa, että sen torjunta ja esimerkiksi verovälttelyn ehkäisy on ollut tietyllä tapaa keskeinen osa myös meidän talouspolitiikkaa. Tämä oikeastaan perustuu siihen, että erilaisten arvioiden mukaan harmaan talouden myötä vuosittain valtio menettää verotuloja 300:sta lähes 500 miljoonaan, ja tässä puhutaan siis todella merkittävistä summista.

Totta kai nyt tämä lakiesitys on tervetullut ja oikeansuuntainen, mutta kuten on todettu, se ei vielä varsinaisesti pureudu näihin juurisyihin. Kuten esimerkiksi edustaja Lyly toi erinomaisella tavalla esille, niin kyllä meidän on ehdottomasti kyettävä vahvistamaan tätä tilaajavastuuta. Alihankintaketjujen vastuullisuus on voitava varmistaa huomattavasti nykyistä paremmin. Sitten on puhuttu siitä, että kyllä tämä varsinainen alipalkkaus ja palkkavarkaus on kyettävä kriminalisoimaan tässä yhteiskunnassa, koska kyllähän tällaisesta rikollisesta toiminnasta on seurattava myös konkreettinen rangaistus, jos ajatellaan, että aidosti voidaan sitä estää. Näitä kaikkia keinoja olemme oppositiosta nyt esittäneet, ja toivon kyllä vakavasti, että hallitus ottaisi myös näistä esityksistä vaarin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.